

Työ- ja elinkeinoministeriö

LAUSUNTO

kirjaamo.tem@gov.fi

21.11.2025

Dnro 435/2025

lausuntopyyntö VN/1453/2025

PITKÄN AIKAVÄLIN ILMASTOSUUNNITELMA

Työ- ja elinkeinoministeriö pyytää lausuntoja Suomen kansallisen pitkän aikavälin ilmastosuunnitelman luonnoksesta.

Paliskuntain yhdistystä tai paliskuntia ei osallistettu suunnitelman valmisteluun millään tavalla. Suunnitelmasta ei ole järjestetty poronhoitolain (PHL 848/1990) 53§:n mukaisia neuvotteluita. Paliskuntain yhdistyksen näkökulmasta ilmastosuunnitelma on puutteellinen, sillä se ei tunnista poronhoitoa oikeudenhaltijana, poronhoitoalueen erityispiirteitä, eikä poronhoitoalueelle tai poronhoitajiin kohdistuvia vaikutuksia, joita suunnitelmasta seuraa.

Suunnitelman osa-alueista liikenne, työkoneet ja rakennusten lämmitys, sekä soveltuvilta osin myös maatalouden toimenpiteet, kuten ruokaturva vaikuttavat poronhoitajiin. Suunnitelma ei tunnista poronhoidon roolia keskeisenä osana pohjoista ruokaturvaa. Välillisesti merkittäviä vaikutuksia tulee erityisesti uusiutuvan energian edistämisestä sekä metsäsektorille kohdistuvista toimista.

Poronhoidon huomioon ottaminen ilmastosuunnitelmassa

Poronhoito on täysin luonnosta riippuvainen elinkeino, jolla on pitkät perinteet ja jonka ikimuistoinen nautintaoikeus, poronhoidon harjoittamisen oikeus, on todettu ja tunnustettu lainsäädännön tasolla (PHL 3 §). Poronhoitolaki tekee paliskunnista ja poronhoidon harjoittajista poronhoitoalueella oikeudenhaltijoita.

Poronhoitoalue kattaa noin kolmasosan Suomen pinta-alasta. Ilmastonmuutoksesta johtuvat haasteet ja ilmastopolitiikan seuraukset ovat erilaisia eri puolella poronhoitoaluetta. Poronhoidon taloudellinen, kulttuurinen ja sosiaalinen merkitys on kuitenkin suuri koko poronhoitoalueella. Vaikka poronhoitoalue on laaja, on poronhoidon kyettävä järjestymään paliskuntakohtaisesti. Paliskuntia Suomessa on 54.

On hyvä, että saamelaiskulttuurin ja sen harjoittamisen edellytysten turvaamiseksi järjestettiin neuvottelut Saamelaiskäräjien kanssa. Paliskuntain yhdistys muistuttaa, että kaikkialla poronhoitoalueella poronhoito kamppailee ilmastonmuutoksesta ja lisääntyvästä maankäytöstä johtuvien haasteiden kanssa. Poronhoito-oikeus (3§) koskettaa koko poronhoitoaluetta samoin kuin neuvottelovelvoite (53§) valtion viranomaiselle suunnitellissaan poronhoidon harjoittamiseen olennaisesti vaikuttavia toimenpiteitä.

Poronhoito on ekologisesti, sosiaalisesti ja taloudellisesti kestävä lihantuotantomuoto, elinkeino ja kulttuuri pohjoisessa. Sen suora riippuvaisuus luonnosta ja sääolosuhteista tekee siitä haavoittuvan ilmastonmuutoksen mukanaan tuomien muutosten ja epävarmuuden edessä. Epävarmuutta ja haasteita lisäävät ilmastonmuutoksen hillintään tähtäävät poliittiset toimenpiteet.

Ilmastonmuutoksesta johtuvat ympäristömuutokset ja epävakaa sääilmiöt näkyvät jo nyt ja vaikuttavat voimakkaasti poroon ja poronhoitoon. Nämä tulevat vain lisääntymään. Poronhoito kuuluu pohjoisena elinkeinona haavoittuviin ryhmiin, se kärsii suorimmin ilmastonmuutoksen vaikutuksista, mistä syystä on kriittisen tärkeää, että elinkeino otettaisiin paremmin mukaan ilmastopolitiikan suunnittelussa.

Pohjoisilla alueilla jatkuvasti lisääntyvän teollisen maankäytön vuoksi laajojen, yhtenäisten metsä- ja suojelualueiden merkitys poronhoidolle tärkeinä laidun- ja toiminta-alueina on korostunut ja korostuu ilmastonmuutoksen vuoksi entisestään. Tällaisten alueiden merkitys myös luonnon monimuotoisuuden turvaamisessa on kiistanalainen. Monimuotoisuuden ja poronhoidon resilienssin kannalta kriittisen tärkeää on teollisesta käytöstä poistuvien alueiden, kuten turvetuotannosta poistuvien alueiden tai epäonnistuneiden ojitusten, ennallistaminen.

Porolaidunnuksella on myös suoraan luonnon monimuotoisuutta tukevia ja ilmastonlämpenemistä hidastavia vaikutuksia. Näistä syistä poron hyvinvoinnin ja poronhoidon säilyttäminen osana pohjoisia ekosysteemejä olisi otettava pohjoisessa toteutettavan alueellisen ilmastopolitiikan keskiöön.

Paliskuntain yhdistys painottaa, että suunnitelmat ja toimenpiteet tulee toteuttaa sosiaalisesti ja alueellisesti oikeudenmukaisesti siten, että poronhoito ja sen erityispiirteet otetaan huomioon ja sen toimintamahdollisuudet turvataan. Suunnitelma koskettaa laajasti koko poronhoitoaluetta, sen toteutuksessa olisi kuultava ja tehtävä yhteistyötä elinkeinon kanssa paremmin.

Lopuksi

Poronhoito on alkutuotannon aloista omaleimaisin ja sen harjoittamisen edellytykset tulee turvata. Nykymuodossaan porotalous on myös paljon enemmän kuin vain alkutuotantoa: lihan jalostuksen ja poromatkailun kehittämisen myötä, poronhoitajat ovat aktiivisesti vakiinnuttaneet paikkansa osana pohjoisen Suomen huoltovarmuutta ja elinkeinorakennetta. Poronhoidolle tulisi antaa keskeisempi rooli pitkän aikavälin ilmastosuunnitelmissa.

Suunniteltaessa poronhoitoalueeseen olennaisesti vaikuttavia politiikkatoimia ja ohjauskeinoja, tulee pitää huolta

- 1) poronhoitolain (PHL 848/1990) 53 §:n neuvotteluvollisuudesta
- 2) saamelaisten kotiseutualueella lain saamelaiskäräjistä (974/1995) 9 §:n neuvotteluvolvoitteesta ja
- 3) koltta-alueella kolttalain (253/1995) 56 §:n kuulemisvolvoitteesta.

Poronhoito tarvitsee oman ilmastonmuutokseen sopeutumisen ohjelman. Ohjelman luomiseen elinkeinon omista lähtökohdista tulisi osoittaa tukea ja resursseja. Elinkeinojen edustajia on pidettävä mukana ilmastopolitiikan toimenpiteitä suunniteltaessa, sillä nämä toimenpiteet vaikuttavat elinkeinon suoraan.

Lain porotaloutta kohdanneiden vahinkojen korvaamisesta (987/2011) kehittämisen tarve on arvioitava osana ilmastonmuutoksen sopeutumispolitiikkaa.

PALISKUNTAIN YHDISTYS

Hanna Nurmi
toiminnanjohtaja

Lausunnon valmistelija, lisätiedot: Sanna Hast, etunimi.sukunimi@paliskunnat.fi, +358 40 723 9966